



PM 2006 RVII (Dnr 325-3182/2006)

Att ta ansvar för sina insatser

Socialtjänstens stöd till våldsutsatta kvinnor (SOU 2006:65)

Remiss från Socialdepartementet

Remisstid 15 november 2006

Borgarrådsberedningen föreslår kommunstyrelsen besluta följande
Som svar på remissen från Socialdepartementet överlämnas och återropas denna promemoria.

Föredragande borgarrådet Ulf Kristersson anför följande.

Ärendet

Socialdepartementet har remitterat utredningen Att ta ansvar för sina insatser. Socialtjänstens stöd till våldsutsatta kvinnor (SOU 2006:65) till bland annat Stockholms stad, sammanfattning i *bilaga 2*.

Utredningens förslag syftar till att bygga en struktur som stärker stödet till våldsutsatta kvinnor och deras barn. Ytterst är det en fråga om att garantera kvinnorna och barnen ett rättsskydd. Utredningen konstaterar att det finns brister i kommunernas stöd till våldsutsatta kvinnor och deras barn. Vanliga insatser är ekonomiskt bistånd och skyddat boende, där kommunernas standardlösning synes vara att förlita sig på en kvinnojour.

Utredningens förslag:

- Kommunernas ansvar för våldsutsatta kvinnor tydliggörs genom en ändring i socialtjänstlagens 5 kap 11§. Socialtjänsten inte bara *bör* utan *skall* vid behov ge stöd och hjälp till den som utsatts för brott samt till dennes anhöriga.
- Socialstyrelsen ska utarbeta *allmänna råd* och utreda möjligheterna till att göra insatserna till en del i den *officiella socialtjänststatistiken*.
- Socialstyrelsen ska utarbeta kunskapsbaserade *riktlinjer* som ett stöd för socialtjänstens arbete och *bedömningsinstrument* för att behovet av insatser ska kunna bedömas på ett korrekt sätt.
- Länsstyrelserna ska ansvara för att samordna *behovsanalyser* för skyddat boende och andra insatser samt *fortbildningsinsatser* och annan *kompetensutveckling*.
- Länsstyrelserna ska, i samarbete med socialstyrelsen, utarbeta relevanta bedömningskriterier för tillsynen av socialtjänstens arbete med våldsutsatta kvinnor. Syftet är att ytterligare förbättra och stödja kommunernas arbete och förtydliga tillsynen.
- Så kallade *dödsfallsutredningar* görs i de fall kvinnor avlider på grund av det våld de utsatts för. Genom dessa kan brister i det samhälleliga systemet identifieras och åtgärdas.

Bilaga 21:8 till kommunstyrelsens protokoll den 22 november 2006, § 9

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialtjänstnämnden, stadsdelsnämnderna i Kungsholmen, Skarpnäck och Skärholmen samt till kommunstyrelsens handikappråd.

Mina synpunkter

Ansvar för frågor om kvinnofrid och barnens behov är centrala i det sociala arbetet. Jag välkomnar förslaget till lagändring. Kommunerna har och ska ha det yttersta ansvaret i denna fråga. Även de våldsamma männen bör kommunerna ha ett större ansvar för, vilket sällan är fallet idag. De ska också ha rätt till ett professionellt stöd och ett bra bemötande. På så sätt kan antalet nya kvinnor som utsätts för våld och barn som upplever våld minska på sikt.

Det sociala arbetet ska ha en evidensbaserad grund och ledas via kunskapsbaserade riktlinjer, bedömningsinstrument, behovsanalyser och kompetensutveckling. Utifrån kunskap om insatserna i dagsläget kan kommunerna också sätta upp konkreta mål för verksamheten, dvs. ha verksamma handlingsplaner lokalt men också regionalt.

Samverkan mellan olika myndigheter och organisationer och på olika nivåer är en förutsättning för ett framgångsrikt arbete inom detta område såväl som inom andra. Samverkan mellan kommunerna och andra offentliga aktörer måste förstärkas genom frivilliga överenskommelser. I Stockholm har ett nära samarbete mellan stadsdelar och polis i syfte att hjälpa våldsutsatta kvinnor genomförts med bra resultat.

En förutsättning för att utredningens förslag ska kunna genomföras är att kommunerna ges ekonomiska förutsättningar som matchar ambitionerna i utredningen.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår kommunstyrelsen besluta följande

Som svar på remissen från Socialdepartementet överlämnas och åberopas denna promemoria.

Stockholm den 31 oktober 2006

ULF KRISTERSSON

Bilagor

1. Reservationer
2. Sammanfattning

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarråden *Carin Jämtin* (s), *Yvonne Ruwaida* (mp) och *Ann-Margarethe Livh* (v) enligt följande.

Vi föreslår borgarrådsberedningen föreslå kommunstyrelsen besluta att

1. som svar på remissen från Socialdepartementet i huvudsak överlämna och åberopa denna promemoria
2. i övrigt anföras

Bilaga 21:8 till kommunstyrelsens protokoll den 22 november 2006, § 9

Det är bra att utredningen belyser olika grupper kvinnor som är berörda av våld i nära relationer. I det sammanhanget vill kommunstyrelsen uppmärksamma den oerhört svåra situation som de våldsutsatta hemlösa kvinnorna befinner sig i. Metoder och arbetssätt behöver tas fram som synliggör dessa kvinnor och deras behov av skydd och stödinsatser. Det är även viktigt att uppmärksamma kvinnor som lever i samkönade relationer.

Kommunstyrelsen

Reservation anfördes av *Carin Jämtin, Roger Mogert, Tomas Rudin* och *Teres Lindberg* (alla s) och *Ann-Margarethe Livh* (v) med hänvisning till reservationen av (s), (mp) och (v) i borgarrådsberedningen.

Bilaga 21:8 till kommunstyrelsens protokoll den 22 november 2006, § 9

ÄRENDET

Socialdepartementet har remitterat utredningen Att ta ansvar för sina insatser. Socialtjänstens stöd till våldsutsatta kvinnor (SOU 2006:65) till bland annat Stockholms stad.

Utredningens förslag syftar till att bygga en struktur som stärker stödet till våldsutsatta kvinnor och deras barn. Ytterst är det en fråga om att garantera kvinnorna och barnen ett rättsskydd. Utredningen konstaterar att det finns brister i kommunernas stöd till våldsutsatta kvinnor och deras barn. Vanliga insatser är ekonomiskt bistånd och skyddat boende, där kommunernas standardlösning synes vara att förlita sig på en kvinnojour.

Utredningens förslag:

- Kommunernas ansvar för våldsutsatta kvinnor tydliggörs genom en ändring i socialtjänstlagens 5 kap 11§. Socialtjänsten inte bara *bör* utan *skall* vid behov ge stöd och hjälp till den som utsatts för brott samt till dennes anhöriga.
- Socialstyrelsen ska utarbeta *allmänna råd* och utreda möjligheterna till att göra insatserna till en del i den *officiella socialtjänststatistiken*.
- Socialstyrelsen ska utarbeta kunskapsbaserade *riktlinjer* som ett stöd för socialtjänstens arbete och *bedömningsinstrument* för att behovet av insatser ska kunna bedömas på ett korrekt sätt.
- Länsstyrelserna ska ansvara för att samordna *behovsanalyser* för skyddat boende och andra insatser samt *fortbildningsinsatser* och annan *kompetensutveckling*.
- Länsstyrelserna ska, i samarbete med socialstyrelsen, utarbeta relevanta bedömningskriterier för tillsynen av socialtjänstens arbete med våldsutsatta kvinnor. Syftet är att ytterligare förbättra och stödja kommunernas arbete och förtydliga tillsynen.
- Så kallade *dödsfallsutredningar* görs i de fall kvinnor avlider på grund av det våld de utsatts för. Genom dessa kan brister i det samhälleliga systemet identifieras och åtgärdas.

BEREDNING

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialtjänstnämnden, stadsdelsnämnderna i Kungsholmen, Skarpnäck och Skärholmen samt till kommunstyrelsens handikappråd.

<i>Innehållsförteckning</i>	<i>Sid</i>
Socialtjänstnämnden	4
Stadsledningskontoret	7
Kommunstyrelsens handikappråd	8
Kungshomens stadsdelsnämnd	9
Skarpnäcks stadsdelsnämnd	10
Skärholmens stadsdelsnämnd	10

Socialtjänstnämnden

Socialtjänstnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 29 september 2006 att överlämna tjänsteutlåtandet till kommunstyrelsen utan eget ställningstagande.

Bilaga 21:8 till kommunstyrelsens protokoll den 22 november 2006, § 9

Reservation anfördes av Margareta Olofsson (v), ledamöterna Monika Lindh m.fl. (s) och ledamoten Gertrud Brorsson (mp), *bilaga 1*.

Socialtjänstförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 8 september 2006 har i huvudsak följande lydelse.

Sammanfattningsvis ställer sig förvaltningen positiv till förslaget om lagändring samt till de andra förslag och synpunkter som utredningen har. Förslaget om lagändring i 5 kap 11 § SoL är konkret och bra. Kommunerna har redan idag ett ansvar för våldsutsatta kvinnor och deras barn, vilket kommer till uttryck både i 5 kap 11 § och i ett flertal andra kapitel i SoL. Men som situationen är idag har kommunerna i många fall tolkat lagen på sådant sätt att de har ett prioriteringsutrymme i fråga om ansvaret för våldsutsatta kvinnor och deras barn. Ett förtydligande behövs, för att minimera riskerna av olika tolkningar. Kommunerna har det yttersta ansvaret i denna fråga.

Förvaltningen anser även att sekretessregler ska ses över och att anmälnings- och utredningsskyldigheten ska förtydligas, gällande barn som far illa och kvinnor som är våldsutsatta. Idag kan en kommun slutföra en barnavårdsutredning även om familjen flyttar. På samma sätt bör en utredning om en våldsutsatt kvinnas behov kunna slutföras. Idag vet vi att många familjer, där våld förekommer, undkommer kommunens utredningar genom att flytta.

Det är också bra att utredningen gör en genomgång av socialtjänstens ansvar, kartlägger och analyserar insatserna samt föreslår utvecklingsområden. I betänkandet finns en hel del att hämta utifrån de goda exempel som presenteras.

Nedan följer förvaltningens synpunkter utifrån huvudämnena i betänkandet:

Ansvar

Socialtjänsten har redan idag ett *yttersta ansvar* för våldsutsatta kvinnor och deras barn. Förvaltningen är helt enig med utredningen att lagtexten som styr detta ansvar inte har varit tydlig nog, och delar därmed det förslag till förändringar som föreslås. Även de våldsamma männen bör kommunerna ha ett större ansvar för, vilket sällan är fallet idag. De ska också ha rätt till ett professionellt stöd och ett bra bemötande. På så sätt kan antalet nya kvinnor som utsätts för våld och barn som upplever våld minska på sikt.

Insatser

Det *saknas idag kriterier* för vad ett skyddat boende ska vara. Vad som idag går under begreppet *skyddat boende* varierar i hög grad både inom och mellan kommunerna. Frågan tas tyvärr inte upp av utredningen. Förvaltningen anser att denna fråga är viktig, inte minst ur säkerhets- och kvalitetssynpunkt. Kommunen bör alltså ha ansvar för kvaliteten oavsett om de driver skyddat boende själva eller om de uppdragit åt annan utförare att tillhandahålla detta. De som driver ett skyddat boende bör ha dokumenterad kunskap och erfarenhet av uppgiften. Vidare bör ett skyddat boende godkännas av länsstyrelsen och likställas med Hem för vård eller boende (HvB). Frågan om vad ett skyddat boende är får inte blandas ihop med att våldsutsatta kvinnor har olika behov och behöver erbjudas olika typer av boende.

Utredningen lyfter fram *behovet av att kartlägga de insatser* som görs för våldsutsatta kvinnor och deras barn, något som saknas idag. De föreslår att Socialstyrelsen får i uppdrag att utreda hur dessa insatser kan tas med i den officiella socialtjänststatistiken. Förvaltningen delar uppfattningen att det är en stor brist att dessa uppgifter saknas. Utan kunskap om nuläget går det inte att på ett tillfredsställande sätt planera för insatser och resurser. Utifrån kunskap om insatserna i dagsläget kan kommunerna också sätta upp konkreta mål för verksamheten, dvs. ha verksamma handlingsplaner lokalt men också regionalt.

En fråga som betänkandet tar upp är att *socialtjänstens funktionsindelning* kan motverka ett bra stöd för den våldsutsatta kvinnan och hennes barn. Förvaltningen vill lyfta fram denna fråga som ett hinder som behöver ses över inom varje kommun. Dels kan det vara svårt för den hjälpsökande kvinnan att veta vart hon ska vända sig, dels kan kvinnans olika behov leda henne till skilda enheter och därmed olika handläggare som inte alltid koordinerar arbetet. Detta gäller även barnen som också de kan få berätta om sina upplevelser för flera olika handläggare, något som inte får ses som acceptabelt. Denna fråga behöver lösas utan att specialistkunskapen försämras inom socialtjänstens olika enheter. De behov den misshandlade kvinnan och hennes barn har ska vara i fokus när socialtjänsten planerar för en mer flexibel organisation.

Bilaga 21:8 till kommunstyrelsens protokoll den 22 november 2006, § 9

En fråga som tangerar ovanstående är att en misshandlad kvinna och hennes barn ska kunna *garanteras ett gott professionellt stöd*, oavsett var i landet hon/barnet bor eller vilken handläggare hon/barnet får. Problematiken tas upp av utredningen som bland annat föreslår att bedömningsinstrument tas fram för att säkerställa en likartad insats oberoende var kvinnan bor. Institutet för utveckling av metoder i socialt arbete, IMS, föreslås ta fram dessa kriterier. Förvaltningen anser att detta förslag är mycket viktigt att genomföra.

Särskilda grupper

Det är bra att utredningen belyser vilka olika slags grupper som är berörda av våld i nära relationer. Förvaltningen ser dock en risk i att titta för mycket på vilka grupper av våldsutsatta kvinnor som finns, mer än att se *till den enskilda kvinnan och hennes barns behov*. Ett skyddat boende bör kunna ordnas oavsett grupp och erbjudas varje kvinna utifrån hennes behov av stöd och skydd.

Missbrukande våldsutsatta kvinnor behöver dock vara åtskilda från andra kvinnor. Det är viktigt att som i utredningen lyfta fram problematiken, att det finns en *tendens att osynliggöra våldet* bland missbrukande kvinnor. Denna tendens kan även sägas gälla generellt i bemötandet av våldsutsatta kvinnor. Här finns mycket kunskap och erfarenhet att utveckla. Goda exempel behöver spridas om hur det går att stödja dessa kvinnor på bästa sätt.

I betänkandet står att kretsen kring flickor och unga kvinnor som är utsatta för hedersrelaterat våld kan vidgas. Förvaltningen vill lyfta fram att kretsen runt dessa kvinnor *ofta* är fler än de som exemplifieras i utredningen.

Bemötande, kunskap och kompetens

På detta område tar utredningen upp behovet av både *generella* kunskaper kring våld i nära relationer, och *specifika* kunskaper om exempelvis våldsutsatta kvinnor som är missbrukare, funktionshindrade eller är utsatta för hedersrelaterat våld. Vidare finns ett stort behov av bättre kunskaper kring hur barnen påverkas av våldet och vilket stöd som fungerar bäst för barnen. Ytterligare kunskaper behövs rörande männen som misshandlar och vilka insatser som fungerar för dem. Kompetenshöjningen gäller även *förändringar i attityden* bland de som möter våldsutsatta kvinnor, där attityden ska ha sitt fokus på just våldsutsattheten.

Förvaltningen delar utredningens uppfattning om att det finns ett stort kunskapsbehov på alla nivåer i kommunerna, och vill särskilt lyfta fram enhetscheferna inom individ- och familjeomsorgen som en viktig grupp vid utbildningssatsningar. Med större kunskaper på denna nivå ökar möjligheterna för den funktionsindelande organisationen att ha ett helhetsperspektiv för den våldsutsatta kvinnan och hennes barn.

Förvaltningen vill trycka på storstadens för- och nackdelar i utbildningssammanhang. Å ena sidan tar en utbildningssatsning mer tid och resurser att organisera och genomföra, å andra sidan finns ett stort underlag för insatserna. En annan nackdel kan vara, i kombination med tidsaspekten, att personalomsättningen är större. Därför är det särskilt angeläget att dels erbjuda fortbildning för att redan vunnen kunskap ska finnas kvar i organisationen, dels att utbildning i ämnet regelbundet ska erbjudas nyanställda.

En annan central fråga som också tas upp i betänkandet är *socionomutbildningen* och vad som där lärs ut kring våld i nära relationer. Vid en genomlysning av innehållet i utbildningen vid de elva olika skolorna framkom det att ämnet tas upp mer eller mindre på alla skolor. Däremot visade undersökningen att det på flera håll var ett ämne som gick att välja bort till förmån för ett annat. Förvaltningen anser att detta inte är acceptabelt. Kunskaper kring våld i nära relationer måste vara ett måste för en nyexaminerad socionom. Våldet drabbar alltför många kvinnor och barn dagligen och berör våra grundläggande mänskliga rättigheter i mycket hög grad. Kunskaper behövs givetvis inom andra utbildningar och inom andra berörda myndigheter där yrkesverksamma kommer i kontakt med brottsoffren.

Barn

Utredningen lyfter fram ett flertal frågor som berör socialtjänstens stöd till de barn som upplever våld mellan närstående. Lagtexten i 5 kap 11 § stärks också för att tydliggöra att barn är brottsoffer och ska få det stöd de behöver. Detta är bra. Förvaltningen vill förtydliga att med barn avses barn upp till 18 år, i lagens mening. Detta är särskilt angeläget för flickor som är utsatta för hedersrelaterat våld, eftersom detta våld osynliggörs genom att det görs till ett tonårs- eller ett föräldraproblem. En fråga som nämns i utredningen, och som förvaltningen ytterligare vill visa på betydelsen av är nödvändigheten av att socialtjänstens handläggare utbildas i att *samtala med barn på rätt sätt*. Om barnen blir bemötta och stöttade på ett bra

Bilaga 21:8 till kommunstyrelsens protokoll den 22 november 2006, § 9

sätt hjälper det inte bara dem utan i hög grad även deras mammor. Barnombudsmannen har i samarbete med Migrationsverket tagit fram ett material "Samtala med barn och unga" och som på ett bra sätt kan ge handläggare en ökad kompetens. Naturligtvis behövs särskilda utbildningsinsatser i detta ämne, något som exempelvis länsstyrelserna kan ha ansvar för.

Utredningen tar upp barnens behov av egna insatser. Förvaltningen menar att barn behöver och har rätt till egna professionella stödinsatser över tid, vilka inte avbryts om mammans stöd förändras eller avslutas. Barnen har egna specifika behov, och får inte ses som ett bihang till mamman. Idag är bristerna alltför stora i fråga om de särskilda insatserna till barnen.

Samverkan

Förvaltningen delar uppfattningen att *kommunerna måste samordna insatser* mer och bättre än vad man gör idag, och anser även att det ska vara en skyldighet för kommunerna. Kommuner som är för små för att själva driva vissa verksamheter t.ex. skyddade boenden för misshandlade kvinnor och deras barn behöver samverka med andra närliggande kommuner. En kvinna ska kunna garanteras ett bra stöd oavsett var hon bor. *Bristande samverkan mellan socialtjänst och skola* inom en kommun tas också upp i betänkandet. Förvaltningen menar att nyckelgrupper i detta arbete dels är enhetscheferna inom socialtjänsten, dels rektorerna.

En annan aspekt av samverkan är att kommunerna måste arbeta bättre ihop vid exempelvis *överflyttningar av ärenden* mellan sig. Att våldsutsatta kvinnor flyttar mellan kommuner är vanligt, vilket stärker behovet av ett strukturerat arbetssätt. Detta är särskilt angeläget för att kunna säkerställa ett skydd för de flickor/unga kvinnor som man av säkerhetsskäl måste ordna boende/skyddat boende för i någon annan del av landet. Detta berör framförallt gruppen som utsätts för hedersrelaterat våld. Förvaltningen anser att det idag finns brister i denna samverkan, med resultat att kvinnan blir drabbad. Kvinnans ursprungskommun ska också följa upp en sådan överflyttning.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 13 oktober 2006 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret anser att utredningens förslag är bra. Det är viktigt att socialtjänstens ansvar för frågor om kvinnofrid tydliggörs. Den föreslagna ändringen i lagen syftar till att uppmärksamma kommunerna på skyldigheten att ge våldsutsatta kvinnor och deras barn den hjälp och det stöd de har rätt till. Det är således en fråga som skall prioriteras och som inte kan förhandlas bort till förmån för andra angelägna uppgifter.

Den föreslagna ändringen i socialtjänstlagen syftar också till att uppmärksamma och vid behov ge barn stöd och hjälp. Stadsledningskontoret anser att det är bra att utredningen definierar barn som offer för brott när de upplevt våld eller andra övergrepp av eller mot närstående vuxna.

Stadsledningskontoret vill i likhet med utredningen framhålla behovet av akuta, långsiktiga respektive förebyggande insatser. Utredningen konstaterar att en kommunal handlingsplan kan vara ett bra redskap i arbetet, dock är denna ingen garanti för en väl fungerande verksamhet.

Frågor om kvinnofrid och stödet till kvinnor och barn som utsätts för våld eller hot om våld är en högt prioriterad fråga i Stockholm. Det stadsövergripande handlingsprogrammet för kvinnofrid kompletteras med lokala handlingsplaner. Myndighetssamverkan på länsnivå har pågått sedan 1996 genom Operation kvinnofrid. Staden utvecklar på olika sätt rutiner, samverkan, arbetssätt och kompetens för att informera, förebygga, upptäcka, stödja och hjälpa våldsutsatta kvinnor och barn. Samverkan inom staden och med bland annat polisen syftar till att bättre upptäcka och erbjuda stöd, ge hjälp och skydd.

Stadsledningskontoret välkomnar allmänna råd och kunskapsbaserade riktlinjer som socialstyrelsen föreslås få i uppdrag att utarbeta liksom uppdraget om att utveckla bedömningsinstrument för socialtjänstens insatser. Detta innebär att arbetet med kvinnofrid ytterligare kan förbättras med en ökad rättssäkerhet och likställighet i bedömningar och insatser. Detta gäller inte minst kvinnor som missbrukar, har funktionsnedsättning eller är utsatta för he-

Bilaga 21:8 till kommunstyrelsens protokoll den 22 november 2006, § 9

dersrelaterat våld eller hot om våld.

Stadsledningskontoret vill särskilt framhålla vikten av att säkra kvalitén i de insatser som ges. Kvinnans och barnens uppfattning om det stöd och skydd som erbjuds skall också följas upp. Kvalitetssäkring liksom respekten för den enskilde och dennes inflytande över hur insatsen skall utformas är viktig på samma sätt som vid insatser inom socialtjänstens övriga verksamheter.

Förslaget om dödsfallsutredningar är bra då dessa kan identifiera brister i samhällets stöd och skydd. Dessa skall föranleda att socialtjänsten och samhället i övrigt förbättrar sina rutiner för samverkan och professionalitet i bedömning och insatser. Enligt stadsledningskontoret bör skyldigheten att anmäla och utreda våldsutsatta kvinnor och deras barn förtydligas och reglerna för sekretess ses över. En utredning skall kunna slutföras, även om familjen flyttar till en annan kommun, på motsvarande sätt som för barn och vården av missbrukare enligt SoL 11 kap 4§.

En viktig fråga som utredningen behandlar är statistiken där utredningen föreslår att socialtjänstens insatser till våldsutsatta kvinnor och deras barn skall utgöra en del av den officiella socialtjänststatistiken. Detta är bra då det tydliggör frågan, men också ger ett bra underlag för att planera arbetet, inte minst behovet av förebyggande insatser.

Som en del i de förebyggande insatserna anser stadsledningskontoret att det är angeläget att utveckla och ta ett större ansvar för insatser till de våldsamma männen som också har rätt till ett professionellt stöd.

Stadsledningskontoret anser, i likhet med utredningen, att det är viktigt att beakta de resurser som är nödvändiga med anledning av utredningens förslag. Förutom de 77,5 mnkr för skyddat boende som länsstyrelserna under 2006 har att fördela till kommuner och kvinnojouurer och 180 mnkr till ungdomar som utsatts för hedersrelaterat våld föreslås 150 mnkr avsättas för skyddat boende. Stadsledningskontoret ser svårigheter i att bedöma de ekonomiska konsekvenserna av utredningens förslag för kommunerna. Behovet av att utveckla kunskaper och kompetenser är viktigt för att svara mot den höjda ambitionsnivån liksom konkreta insatser i form av skyddat boende etc. En uppföljning av kommunernas kostnader måste därför göras. Kommunerna måste ges ekonomiska förutsättningar för att kunna genomföra utredningens förslag. Samtidigt vill stadsledningskontoret framhålla att det i ett samhällsekonomiskt perspektiv är effektivt använda resurser.

Sammanfattningsvis kan stadsledningskontoret konstatera att såväl förebyggande, akuta som långsiktiga insatser är viktiga. Kunskapsbaserade riktlinjer, bedömningsinstrument, behovsanalyser och kompetensutveckling är angeläget. Samverkan mellan olika myndigheter och organisationer och på olika nivåer är en förutsättning för ett framgångsrikt arbete.

Kommunstyrelsens handikappråd

Kommunstyrelsens handikappråd beslutade vid sitt sammanträde den 20 september 2006 att som svar på remissen avge följande yttrande.

Handikapprådet är positivt till de överväganden och förslag som utredaren presenterar. Särskilt tillfredsställande är det att kvinnor med funktionshinder uppmärksammas. Vi vet att våld tyvärr är en del av vardagen för många av dessa kvinnor. Inte minst kränkningar som anspelar på de svårigheter som funktionsnedsättningen skapar är något som många får utstå.

Två påpekanden vill vi göra utifrån våra erfarenheter.

I den kommunövergripande samordning som utredaren framhåller som betydelsefull för ett lyckat resultat måste såväl individ- och familjeomsorgen som handikappomsorgen ingå.

De kvinnojouurer och skyddade boenden som finns i kommunen måste vara tillgängliga och användbara för personer med olika typer av funktionsnedsättningar. Så är inte alltid fallet idag, vilket vi ser som mycket allvarligt.

Bilaga 21:8 till kommunstyrelsens protokoll den 22 november 2006, § 9

Kungshomens stadsdelsnämnd

Kungsholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 21 september 2006 att överlämna ärendet utan eget ställningstagande.

Kungsholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 4 september 2006 har i huvudsak följande lydelse.

Även om Stockholms stad och dess stadsdelar har arbetat ett flertal år med att skaffa sig en organisation, beredskap och kompetens för att arbeta med kvinnofridsfrågor är förvaltningen medveten om att så inte är fallet i alla landets socialtjänstverksamheter och kommuner. Förvaltningen anser därför att utredningens förslag är bra, dvs. att insatser behöver initieras nationellt för att skapa en övergripande struktur för arbete och likvärdig kompetensnivå samt att ansvaret för detta problemområde förtydligas är bra.

När det gäller utredningens förslag till lagändring i 5 kap. 11 § SOL anser förvaltningen att det är nödvändigt för att tydliggöra ansvaret, strukturera arbetet i akuta, långsiktiga och förebyggande insatser/arbete och inte minst att ansvaret för barnen lyfts fram.

Det är även nödvändigt att kommunerna för likvärdig statistik inom detta område, inte minst för att kunna planera verksamhet och kostnader och göra uppföljningar. Polisen har självfallet statistik och de polisdistrikt som har familjevåldsgrepp har mycket kunskap, dock redovisas inte hur många barn som berörs.

När det gäller utredningens förslag om att utveckla ett gemensamt bedömningsinstrument inom socialtjänsten är det bra. Emellertid är frågan om det behövs utvecklas ett nytt sådant eftersom det redan idag finns olika instrument inom socialtjänsten som används i arbetet med att utreda och göra behovsbedömningar för olika grupper. Man borde först se över om dessa kan utvecklas och kompletteras så de blir användbara även när det gäller våldsutsatta kvinnor och deras barn. Emellertid anser förvaltningen att det sannolikt krävs ett särskilt utvecklat bedömningsinstrument när det gäller utreda de specifika behov som våldsutsatta kvinnor med funktionshinder har.

Förslaget med att införa s.k. kunskapsbaserade riktlinjer för arbetet med denna målgrupp i syfte att utveckla en mer evidensbaserad praktik är enligt förvaltningen också nödvändigt. Samtliga områden inom socialtjänsten rör ju sig i den riktningen och höjer professionaliseringen i arbetet.

I utredningen talas om vikten av samordning av insatser för våldsutsatta kvinnor och deras barn. Samordning och samarbete måste ske på olika plan. Ett exempel är förvaltningen projekt tillsammans med Norrmalm och Östermalm sdf:ar i vilket de prövat nya vägar i ett samarbete ihop med polisen under åren 2004-2005. Två socialsekreterare placerades hos polisen för att fånga upp alla våldsutsatta kvinnor med barn. I projektet ingick också barn som misstänktes vara utsatta för brott. Socialsekreterarna kunde träffa kvinnorna direkt efter anmälan eller förhör och omgående ge kvinnorna information om vilken hjälp de kunde få. Kvinnorna var ofta oroliga för vad deras barn hade sett/hört. Kvinnorna var också ofta rädda för att ta kontakt för de var oklara över vad det betydde. I flera fall betydde det mycket att kvinnan orkade bryta upp när hon kände att det fanns stöd. Det handlade om att fånga upp kvinnan i den akuta krisen och samtidigt ge barnet stöd. Det fanns beredskap för att ge barnen krissamtal enligt "Trappanmodellen". Stadsdelarna fick under denna tid betydligt flera ärenden framför allt för att polisen tidigare inte vidarebefordrat rapporter från lägenhetsbråk etc.

Projektet utvecklades till Stockholms första Barncentrum som sedermera övertogs av stadens centrala förvaltning. Tyvärr förändrades verksamheten i samband med detta såtillvida att insatser för barn som bevittnat våld inte ingår i verksamheten.

Detta var ett exempel på samordning lokalt mellan olika kommuner och Förvaltningen anser också att det behövs insatser på den regionala nivån. För att få ett effektivt kunskaps-samlade, adekvat stöd till de olika kvinnorna och utveckla arbetsmetoder tror vi att det krävs någon form av regionalisering av team som snabbt kan ställa upp för dessa kvinnor. Vi vet att det är viktigt att fånga upp kvinnorna i den akuta krisen – det effektiviserar arbetet och avlastar och hjälper även barnen. Teamet bör ha en nära kontakt med de stadsdelar/kommuner den servar och bör också ha till uppgift att föra ut kunskap i de olika verk-

Bilaga 21:8 till kommunstyrelsens protokoll den 22 november 2006, § 9

samheterna som berörs. Alla ska ha kunskapen och känna igen signaler men vi tror inte att det blir lika effektivt om alla ska arbeta med det då det är mycket som ska hanteras i det akuta skedet. Däremot bör det långsiktiga arbetet ske på stadsdelarna.

Avslutningsvis, en bra och effektiv samverkan inom kommunerna, mellan kommunerna och mellan kommuner och andra myndigheter, organisationer och föreningar när det gäller att stödja våldsutsatta kvinnor och deras barn är således nödvändig för att utveckla kompetens och likvärdiga insatser i landet. Effektivt resursutnyttjande är kostnadsdämpande, dock vill förvaltningen framhålla att oavsett hur bra samverkan är måste frågan om resurstilldelning också övervägas, höjd ambitionsnivå och ökat ansvar genererar ökade kostnader.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd

Skarpnäcks stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 21 september 2006 att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen utan eget ställningstagande.

Skarpnäcks stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 10 augusti 2006 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen stödjer förslaget och delar utredningens resonemang och slutsatser. Förvaltningen är positiv till lagändringen i socialtjänstlagen som innebär att kommunernas ansvar för våldsutsatta kvinnor och deras barn förtydligas. När en våldsutsatt kvinna aktualiseras inom socialtjänsten bör hennes behov av insatser inte vara beroende av i vilken kommun hon söker hjälp.

Förvaltningen instämmer med utredningen att finansieringen är en viktig fråga och att resurstillskott behövs. Det är grundläggande att även resurserna ska vara likvärdiga för att en kvinna ska få jämbördig hjälp oavsett kommun.

I mindre kommuner respektive stadsdelsnämndsområden finns kanske inte de resurser som krävs för att hjälpa dessa kvinnor. Förvaltningen anser att en övergripande finansiering och välutvecklat samarbete mellan kommunerna i länet skulle kunna vara en lösning.

Skärholmens stadsdelsnämnd

Skärholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 21 september 2006 att som sitt remissvar överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande.

Skärholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 15 augusti 2006 har i huvudsak följande lydelse.

Utredningen ger förslag som syftar till att förtydliga socialtjänstens ansvar och till att ge stöd till kunskap och bra metoder i arbetet med våldsutsatta kvinnor och deras barn. Förslagen handlar också om förbättrade möjligheter till uppföljning, via statistik och utredning efter dödsfall, som kan underlätta utvärdering av insatserna och bidra till underlag för att kunna förbättra arbetet med kvinnofrid. Förslagen om kommunövergripande samordning av insatser på vissa områden och om att via tillsyn stödja kommunernas arbete stärker strukturen kring kvinnofridsarbetet och är ett led i att försäkra sig om att kvinnornas och barnens behov blir tillgodosedda. Vi ser det som mycket positivt.

Utredarna föreslår bland annat att Socialstyrelsen utarbetar ett allmänt råd som stöd i att tolka den nya lagstiftningen. Från Skärholmen ser vi fördelar med det, då det kan komma att bidra till ett gemensamt synsätt och underlätta samverkan både inom och mellan kommuner.

Utredningen lyfter fram att fokus länge legat på den akuta fasen i arbetet, medan behovet av långsiktighet i stödet till kvinnan och hennes barn hittills inte uppmärksammats tillräckligt. Detta, liksom förslaget att stärka och sprida kunskap via kunskapsbaserade riktlinjer, ser vi som ett stöd både i det egna arbetet och i samarbetet med andra kommuner.

Bilaga 21:8 till kommunstyrelsens protokoll den 22 november 2006, § 9

Ett dilemma är att det idag kan vara svårt att få information om vilken policy/kvalitet ett skyddat boende erbjuder, exempelvis vad gäller samverkan med andra. Det saknas kriterier för vad som är skyddat boende, vilka krav på professionalitet som kan ställas, och vi anser att den delen skulle behöva utvecklas vidare.

Vi är positiva till utredningens förslag, som syftar till att öka rättsäkerheten och stärker stödet till våldsutsatta kvinnor och deras barn. De bidrar också till att ge ökad tyngd åt arbetet för kvinnofrid.

Att utreda behovet av insatser för de män som utövar våld har inte ingått i utredarnas uppdrag. En sådan utredning vore mycket angelägen.

RESERVATIONER M.M.

Socialtjänstnämnden

Reservation anfördes av ordföranden Margareta Olofsson (v), ledamöterna Monika Lindh m.fl. (s) och ledamoten Gertrud Brorsson (mp) mot nämndens beslut enligt följande.

1. Socialtjänstnämnden hänvisar i huvudsak till tjänsteutlåtandet som svar på remissen samt anför därutöver nedanstående text.
2. Tjänsteutlåtandet överlämnas till kommunstyrelsen.
3. Paragrafen justeras omedelbart.

Det är bra att utredningen belyser olika grupper kvinnor som är berörda av våld i nära relationer. I det sammanhanget vill nämnden uppmärksamma den oerhört svåra situation som de våldsutsatta hemlösa kvinnorna befinner sig i. Metoder och arbetsätt behöver tas fram som synliggör dessa kvinnor och deras behov av skydd och stödinsatser. Det är även viktigt att uppmärksamma kvinnor som lever i samkönade relationer.